

Informatīvais biļetens 99-1

1999.gada maijs

5 lappuses

Bez maksas izdevums apvienības biedriem.

Priekšvārds pirmajam izdevumam

ANDRIS ZABRAUSKIS,
LAA priekšsēdētājs,
RTU pr. docents.

Latvijas Akustiķu Apvienības vadība apsveic savus pirmā informatīvā biļetena lasītājus. Šī izdevuma mērķis ir regulāri informēt akustikas speciālistus par visu jaunāko un svarīgāko, kas notiek akustikas jomā pasaulē un Latvijā.

Šī izdevuma dibinātāji uzskata, ka nedaudzie Latvijas akustikas speciālisti arī ir pelnījuši viņiem veltītu izdevumu, ap kuru apvienoties un izjust savu domu biedru un "amata brāļu" tuvumu un atbalstu.

Ceram, ka šī mazā informatīvā biļetena dibināšana un tālāka pastāvēšana kļūs par mūsu caurlaidi uz pasauli un,

it īpaši uz Eiropu, kuras sastāvdaļa mēs domājam esam.

Ar šī mazā izdevuma palīdzību Jūs varēsiet sekot līdzi jaunākajam, kas notiek Latvijā ar akustiku saistītās likumdošanas jomā, par kuras pamatnostādņēm, problēmām, svarīgāko normatīvo dokumentu sarakstiem un to atreferējumiem iepazīstinās Standartizācijas tehniskās komitejas priekšsēdētājs Miervaldis Lācis. Notikumu hronikā Jūs varēsiet atrast izziņas par visu interesantāko, kas pavīdējis izdevēju redzes lokā – arī interesantākās speciālistu pastāstītās anekdotes.

Speciāla sadaļa būs veltīta jaunākās mēraparatūras apskatam, kuru sagatavos, izmantojot aparatūras izgatavotāju firmu publicētos informatīvos materiālus.

Paredzēts, ka šī informatīvā biļetena ietvaros tiks izlaisti arī tematiskie pielikumi, kuros speciālisti iztirzās daudzus interesējošos jautājumus padziļinātā izklāstā.

Visbeidzot, ar Jūsu rīcībā esošo informāciju, kura pēc Jūsu uzskata varētu būt interesanta un noderīga citiem "amata brāļiem" Jūs variet pats piedalīties mūsu izdevuma veidošanā.

Saturs:

1. Priekšvārds pirmajam izdevumam..	1.lpp
2. Latvijas akustiķu apvienība – tās dibināšanas mērķi un uzdevumi	2.lpp
2. Troksnis un vibrācija vidē – vides kvalitātes kritēriji ...	3.lpp
3. Īsziņas	5.lpp

Contents:

1 Editorial	pg 1
2 Latvian Acoustics Association – the purpose and tasks ...	pg 2
3 Environment noise – environment quality criteria	pg 3
3 News in brief	pg 5

Содержание:

1 От издателя	стр 1
2 Латвийская ассоциация акустиков – цели и задачи	стр 2
2 Шум в среде – показатель качества среды	стр 3
3 Короткие новости	стр 5

Ļoti gribas cerēt, ka šis informatīvais izdevums pastāvēs un jebkuram akustikas

speciālistam būs kā gaidīts draugs vismaz reizi kvartālā.

Vēlreiz Apvienības vārdā apsveicu šī informatīvā biļetena lasītājus.

Latvijas akustiķu apvienība – tās dibināšanas mērķi un uzdevumi

*ANDRIS ZABRAUSKIS,
LAA priekšsēdētājs,
RTU pr. docents*

Viena no Latvijas integrācijas procesa Eiropas Savienībā sastāvdaļām ir profesionālo apvienību veidošana un to integrēšana Eiropas atbilstošo profesiju apvienībās.

LATVIJAS AKUSTIĶU APVIENĪBA ir sabiedriska organizācija, kuras dalībnieki, savstarpēji apvienojoties, kopīgā darbā un uz līdztiesības pamatiem likuma un apvienības statūtu ietvaros realizē savas darbības pamatmērķi – apvienot Latvijas speciālistus – fiziskas un juridiskas personas, kuras pēc profesijas vai izglītības aktīvi darbojas teorētiskās un praktiskās akustikas jomā, neatkarīgi no to pilsoniskās piederības un politiskās pārliecības, kopīgas rīcības programmas noteikšanai un realizācijai.

Ideja par Latvijas akustiķu apvienības veidošanu dzima 1998.gada jūnija mēnesī starptautiskās konferences “Transporta troksnis un vibrācijas” laikā Tallinā, kuru organizēja Tallinas Tehniskā Universitāte. Šīs konferences apmeklējums parādīja, ka bijušajās PSRS republikās (izņemot Krievijas Federāciju un Lietuvu) darbojas “vientuļi” akustikas un vibrāciju speciālisti, kuriem nav īstas skai-

drības par standartizācijas politiku Eiropas Savienībā un trūkst savstarpējās informācijas.

Apvienība ir juridiska persona, kas darbojas Latvijas Republikā uz statūtu pamata un ir apveltīta ar civilo tiesībspēju noteiktajiem darbības mērķiem un Latvijas Republikas likumdošanai.

Apvienībai ir tiesības izveidot saimnieciskas vienības un dibināt uzņēmumus.

Apvienības darbības uzdevumi ir:

1. apzināt un apvienot akustikas speciālistus, nodrošināt informācijas apmaiņu un izplatīšanu nozarē;

2. atbalstīt un veicināt valsts vienotu tehnisko politiku akustikas jomā;

3. pārstāvēt Apvienības dalībniekus kā vienotu kopumu attiecībā ar radniecīgām apvienībām ārvalstīs;

4. sniegt konsultācijas un dot slēdzienus akustikas jautājumos, kā arī veikt teorētiskas un praktiskas izstrādes akustikas jomā;

5. veicināt Latvijas akustikas speciālistu līdzdalību projektos, kas būtiski saistīti ar akustisko vidi;

6. veikt Latvijas akustikas speciālistu (fizisko personu) profesionālo sertificēšanu.

Par Apvienības dalībnieku var kļūt jebkura 18 gadu vecumu sasniegusi fiziska persona, kas ieguvusi attie-

cīgo profesionālo izglītību vai kvalifikācijas pakāpi praktiskajā darbā, ir Latvijas Republikas pilsonis jeb pastāvīgais iedzīvotājs, kā arī Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā reģistrēta juridiska persona, kura Apvienībā iestājusies individuāli, kas atbalsta Apvienības mērķus un apņemas pildīt utatūtus, atzīst un ievēro Apvienības darbības metodes, kā arī regulāri maksā dalībnieka iemaksas.

Apvienības līdzekļus veido:

1. Apvienības dalībnieku iestāšanās un ikmēneša dalībnieka maksas, kas noteiktas sekojošā apmērā:

- iestāšanās maksa fiziskām personām – 10 Ls (pensionāriem 5 Ls);

- iestāšanās maksa juridiskām personām – 100 Ls;

- ikgadējā iemaksa (biedru nauda) fiziskām personām – 10 Ls gadā;

- ikgadējā iemaksa (biedru nauda) juridiskām personām – 50 Ls gadā.

2. atbalstītāju brīvprātīgās iemaksas, ziedojumi;

3. ienākumi no publiskas, zinātniskas, saimnieciskas u.c ar Latvijas likumdošanu atļautas darbības;

Apvienībai ir pastāvīga bilance, norēķinu un citi konti bankās, savs zīmogs ar attiecīgo simbolisku un apvienības pilnu nosaukumu.

Troksnis un vibrācija vidē-vides kvalitātes kritēriji.

*JĀNIS DUNDURS,
Rīgas Stradiņa Univer-
sitāte, Darba un vides
veselības institūts.*

*MIERVALDIS LĀCIS,
Standartizācijas tehnis-
kā komiteja "Akustika,
mehāniskās vibrācijas
un triecieni"*

levads.

Vibrācija un troksnis ir vieni no visizplatītākajiem vides fizikālajiem piesārņotājiem, kas rada diskomfortu, īslaicīgus, pārejošus veselības traucējumus, kā arī var izraisīt vai veicināt dažāda veida saslimšanas, kuras atsevišķos gadījumos noved pat pie invaliditātes). Tiek pat uzskatīts, ka troksnis ir viena no vislielākajām mūsu gadsimta nelaimēm un viens no galvenajiem stresa izraisītājiem.

Ir zināms, ka apmēram 15% no visā pasaulē nodarbinātajiem ir pakļauti trokšņa kaitīgajai ietekmei. Latvijā no ikgadus pirmreizēji reģistrētajām arodslimībām ap 15 - 30% ir dzirdes orgāna saslimšanas un apmēram tikpat daudz tiek diagnosticētas kā vibrācijas slimība. Patiesībā šo saslimšanu skaits ir lielāks, jo mūsu valstī vēl nav sakārtots arodekspertīzes reģistra darbs.

Normatīvo dokumentu pašreizējais stāvoklis.

Kā zināms, š.g. 23.marta MK noteikumi Nr.120 atceļ LR Ministru Padomes

1992.gada Rīkojumu Nr.337, kas noteica, ka Latvijā uz noteiktu laiku ir spēkā pirms 1991.gada 21.augusta Latvijas PSR piemērotie standarti un tehniskie normatīvi, tajā skaitā arī par trokšņiem un vibrāciju, ja tie nav pretrunā ar valstī pastāvošo likumdošanu. Pieminētie 120.noteikumi vienlaikus atļaus turpināt piemērot šos Latvijas PSR normatīvos dokumentus arī pēc 2000.gada 1.janvāra, ja tos kāds publicēs laikrakstā "Latvijas Vēstnesis".

Rodas bažas, ka kādu nekompetentu ierēdņu rīcības rezultātā 10 - 15 gadu vecie PSRS normatīvie dokumenti - standarti, sanitārās un celtniecības normas, tehniskie noteikumi utt kļūs par Latvijas normatīviem tās ceļā uz Eiropas Savienību.

Paredzot varbūtējo situācijas attīstību likumdošanas jomā un, lai harmonizētu Latvijas normatīvos dokumentus trokšņu jomā ar Eiropas Savienības standartiem, standartizācijas tehniskā komiteja "Akustika, mehāniskās vibrācijas un triecieni" jau 1998.gada aprīļa mēnesī LR Ekonomikas ministrijā iesniedza izskatīšanai un tālākvirzīšanai visu pamatdokumentu projektu paketi, kurā ietilpa:

Ministru Kabineta noteikumu projekts "Par aizsardzību pret akustiskajiem trokšņiem", Latvijas Valsts standarta projekts LVS XXX-1998 "Troksnis vidē. Tā novērtēšana un trokšņu problēmas risināšana", Latvijas Valsts standarta projekts LVS ISO 1996/1-1982 "Akustika -

vides trokšņa raksturošana un mērīšana. 1.daļa: Pamatlielumi un procedūras", Latvijas Valsts standarta projekts LVS ISO 1996/2-1987 "Akustika - vides trokšņa raksturošana un mērīšana. 2.daļa: Piemērotu datu iegūšana teritoriālai plānošanai un zemes izmantošanai" un Latvijas Valsts standarta projekts LVS ISO 1996/3-1987 "Akustika - vides trokšņa raksturošana un mērīšana. 3.daļa: Trokšņa robežvērtību pielietošana".

Lai gan, saskaņā ar LR likumdošanu, par standartizāciju Latvijā atbild Ekonomikas Ministrija, piecu mēnešu laikā kopš izstrādāto dokumentu iesniegšanas brīža tā neno drošināja šo dokumentu projektu tālākvirzību. Cerot uz atbalstu un ieinteresētību no LR Labklājības un Vides Aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju puses, standartizācijas tehniskā komiteja 1998.gada septembrī augšminētos dokumentus pārsūtīja šo ministriju Valsts sekretāriem. Arī šīs ministrijas neizrādīja gaidīto interesi par trokšņu problēmām.

Normatīvo dokumentu nesakārtotības iemesli.

Apzinoties radušās situācijas paradoksu - vides kaitīgie faktori troksnis un vibrācija dabā kā vienmēr pastāv un turpinās pastāvēt, bet valstī vairs nav darbojošos vieno tu normatīvo dokumentu par šo kaitīgo faktoru novērtēšanu un aizsardzību pret to iedarbību - šī raksta autori ir nonākuši pie secinājuma, ka

šādai situācijai Latvijā ir sekojošie iemesli: pirmkārt, Latvijas ierēdņiem, neatkarīgi no to ranga – pat ministriem, ir iesakņojies sociālistiskais, vienas dienas saimnieka domāšanas veids, “ja neviens no augšas to neprasa, tad tas nav vajadzīgs”. Maskava par trokšņu problēmām Latvijā vairs neinteresējas, bet Brisele vēl nav sākusī interesēties, tātad – problēmu pašlaik nav, otrkārt, Latvijas iedzīvotāju zemais zināšanu un informētības līmenis par trokšņu un vibrāciju ietekmi uz cilvēka veselību un pašsajūtu, neziņa, ka arī vādzirdība un vibrācijas slimība ir slimības, kurām ir garantēti sociālie palastri – pensijas un treškārt, morāli un fiziski novecojušā 15 līdz 30 gadu vecā mēraparatūra, ar kuras palīdzību vairs nevar izmērīt un novērtēt trokšņu un vibrāciju ietekmi uz cilvēku starptautisko standartu līmenī. Ierēdņu izpratnē jaunas, starptautiskajiem standartiem atbilstošas aparatūras iegāde grauj Latvijas ekonomiku, jo tā dārgi maksā.

Iztirzājot šos secinājumus atsevišķi, visbīstamāk ir pie-skarties augsta ranga ierēdņiem, jo viņiem par trokšņu decibelēm ir visai miglains priekšstats, tādēļ ar tiem decibelēm nav nekādu problēmu. Bet, tiklīdz Brisele t.i. Eiropas Savienība sāks interesēties par Latvijas normatīvo dokumentu harmonizēšanu ar ES standartiem trokšņu un vibrāciju jomā, tā viņi sameklēs “grēkāzi”, kurš nav šo trokšņu jautājumu atrisinājis, pat nesaņemot ne santīma par šo darbu.

Kas attiecas uz mēraparatūru un trokšņu un vibrāciju

novērtēšanas metožu un normatīvu izstrādi, tad pasaule un arī Eiropas Savienības valstis ir milzu soļiem gājušas progresa virzienā – civilizētajās valstīs nevienam vairs nav jāpierāda, cik troksnis un vibrācijas ir kaitīgas.

Tā rezultātā Eiropas Savienības valstīs vilcieni brauc pa sliežu ceļiem, kuri apdzīvotās vietās ar aizsargbarjērām vai padziļinātu ceļa klātni norobežoti no iedzīvotāju ausīm. Tur neklaudz un negrab sliežu salaidumi un pār-mijas, bet vilciena vagonā ir tik kluss, ka dzirdama ventilātoru dūkoņa. Tur ražotās automašīnas, arī jaudīgie vilcēji, ir ar efektīviem motoru izplūdes gāzu klusinātājiem un 3 līdz 10 reizes klusākām kabīnēm un saloniem, nekā tiem, kas izgatavoti Volgas, Maskavas, Minskas un it īpaši Zaporožjes autorūpnīcās, kas joprojām ripo pa mūsu ielām un ceļiem.

Kā tas sasniegts?

Tas ir sasniegts ar to pašu ES likumdošanu, kuru mēs sakāmies harmonizējam un šeit Latvijā ieviešam. Tur ierēdņi rīkojas, vispirms sakārtojot valsts normatīvos dokumentus un sagādājot naudu modernas aparatūras iegādei.

Kā labu piemēru likumu sakārtošanā apskatīsim Apvienoto Karalisti.

Jūs šajā valstī nedzirdēsiet troksni un ālēšanos nakts laikā. Apvienotā Karaliste 1996.gadā pieņēma likumu “Trokšņu likums 1996” (Noise Act 1996), kurā ļoti stingri vērsas pret trokšņotājiem apdzīvotās vietās nakts laikā, t.i. no 23:00 līdz 7:00 rītā. Stingrība šeit izpaužas tajā apstākļi, ka trokšņus izmēra un atļautās normas pār-

kāpumus konstatē policija, tātad valsts vara ar represīvu spēku. Sods par trokšņošanu šī likuma ietvaros var būt no “nevainīga” brīdinājuma paklausības gadījumā līdz pat trokšņotāja arestam, cietumsodam un trokšņu radošās aparatūras konfiskācijai.

Mēraparatūra.

Vecāka gadagājuma akustisko laboratoriju darbinieki vēl atceras tos laikus, kad trokšņus mērīja trīs cilvēku komanda, divi ar plecu siksnās iekārtiem mēraparatīem – vienu no tiem vidējā kvadrātiskā līmeņa noteikšanai, otru – trokšņa pīķu vērtībām, bet trešais cilvēks stāv blakus ar tabulās sagrafētu bloknotu un zīmuli. Uz ieinteresēto jautājumu – nu kā, vai troksnis ir normā – tika atbildēts, ka nekas vēl nav zināms, jo jāievēd korekcijas un jāizdara aprēķini. Aprēķini bija sarežģīti un darbietilpīgi, tādēļ mērījumu galīgie rezultāti bija uz-zināmi pēc vairākām stundām vai pat dienām.

Šodien jūs trokšņu vai vibrācijas mērinstrumentu variet glabāt žaketes vai mēteļa kabatā un uz mērīšanas poligonu iet vienatnē, vēl vairāk, jūs šo mērinstrumentu variet novietot jūs interesējošā vietā un atstāt, lai tas pats periodiski izmēra un pierēģistrē visus trokšņa parametrus.

Šodienas skaņas līmeņa vai vibrāciju mērinstruments ir mikroprocesors, kurš izmēra, aprēķina visus starptautiskajos standartos noteiktos trokšņa un vibrāciju parametrus un iereģistrē savā operatīvajā atmiņā. Šo atmiņu jūs variet “pāršķirstīt” jebkurā brīdī, izdrukāt ar portatīvā printera palīdzību, vai arī iekopēt datorā pēc atgriešanās

savā laboratorijā. Pie tam mērījumu rezultāti automātiski tiek sakārtoti tabulas veidā, kurā papildus parametriem ir reģistrēts mērījuma datums,

mērījuma uzsākšanas laiks (stundas, minūtes un sekundes), tā ilgums, kā arī aparāta pārslodzes vai “zem diapazona” momenti. Visi augšminē-

tie mērinstrumenti kā likums ir portatīvi, ar autonomu barošanu. Bateriju resurss ir ne mazāks kā astoņas stundas.

Īsziņas:

Saņemts Austrumeiropas Akustiķu Apvienības (EEAA) ielūgums piedalīties V Starptautiskajā simpozijā “Transporta troksnis un vibrācija”, kas notiks 2000.gada 6 – 9 jūnijā Sankt Pēterburgā, Krievijas Federācijā. Sīkāka informācija pie LAA priekšsēdētāja A.Zabrauska (mob. 9-244343);

<p>Atbildīgais par izdevumu Miervaldis Lācis, mob.9236605; Kurzemes prosp. 3, Rīga, LV 1067, Latvijas Republika. Tel./ Fax.: 2417212 E-mail: <rd.akustika@apollo.lv></p>
--